

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัยที่ทำ

ในช่วงการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทยนับตั้งแต่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จนถึงปัจจุบันส่งผลให้สถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องมีการทบทวนบทบาทภารกิจต่างๆ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เพื่อให้ระบบการบริหารงานมีมาตรฐานยิ่งขึ้น โดยมุ่งเน้นถึงผลสัมฤทธิ์ในการทำงานของบุคลากรให้เกิดการพัฒนาและปรับปรุงอย่างเป็นรูปธรรมในสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ทั้งในด้านการบริหารงานให้มีความเป็นอิสระและคล่องตัว การพัฒนาระบบการเรียนการสอนเพื่อสร้างรูปแบบการเรียนรู้ที่สามารถสร้างคนให้คิดเป็นและรักการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมถึงการทำวิจัยที่เน้นการช่วยแก้ปัญหาของประเทศในด้านต่างๆ ทั้งนี้เพราะสถาบันอุดมศึกษาเป็นแหล่งมั่งคั่งของชาติ มีนักวิชาการที่เป็นเลิศในสาขาวิชาต่างๆ ที่มีบทบาทในการสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพในการประกอบอาชีพชั้นสูง เป็นผู้นำและสามารถชี้นำความเป็นไปในสังคมได้ ซึ่งการบริหารงานของสถาบันอุดมศึกษาให้มีประสิทธิภาพได้นั้นจะต้องให้ความสนใจบุคลากรในองค์กรด้วย ไม่ใช่ให้ความสำคัญกับงานเพียงอย่างเดียว การสนองความต้องการของคนในกลุ่มหรือองค์กรจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน เพราะคนนับว่าเป็นทรัพยากรการบริหารที่สำคัญที่สุด และการทำงานของคนในองค์กรก็เพื่อตอบสนองความต้องการส่วนบุคคลเป็นอันดับแรก ณ จุดนี้ได้มีการหาวิธีการต่างๆ ในการเปลี่ยนแปลงองค์กร โดยการเปลี่ยนแนวคิดให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กร (สุนันทา, 2541: 6) การสร้างเจตคติที่ดีให้แก่บุคลากรเป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะในด้านการบริหารงานบุคคล ถ้าบุคลากรมีเจตคติที่ดีต้องงานต่อผู้บังคับบัญชา ต่อเพื่อนร่วมงาน และต่อหน่วยงานในด้านต่างๆ ที่ตนเองปฏิบัติงานอยู่ก็จะทำให้เกิดความผูกพันกับองค์กร และสามารถอยู่ในองค์กรอย่างมีความสุข (ปรีชาพร, 2544: 65)

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ เป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐแห่งหนึ่ง ตามพระราชบัญญัติสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี และสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ พ.ศ. 2528 มีหน้าที่จัดการศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อผลิตบุคลากรที่ทำหน้าที่เป็นช่างเทคนิค นักวิทยาศาสตร์ นักเทคโนโลยี วิศวกร ครูช่าง และผู้บริหารในสถาบันการศึกษาธุรกิจอุตสาหกรรม เพื่อตอบสนอง

ความต้องการกำลังคนในการพัฒนาประเทศ ซึ่งภารกิจหลักดังกล่าวของสถาบันจะสามารถดำเนินไปด้วยความคล่องตัว เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้นั้น บุคลากรในหน่วยงานต่างๆ ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานของสถาบันเป็นส่วนที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในขณะนี้สถาบันได้เตรียมความพร้อมสำหรับการปรับเปลี่ยนสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล จึงได้มีการพัฒนาระบบการบริหารงานด้านต่างๆ ให้มีความคล่องตัวและสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ในด้านที่มีผลกระทบต่อบุคลากรสถาบันมากที่สุดคือ ด้านการบริหารบุคคลและการจัดสวัสดิการ รวมถึงการพัฒนาสภาพแวดล้อมด้านต่างๆ ของสถาบันให้เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรมากที่สุด ซึ่งจะเป็นการสร้างแรงจูงใจในการทำงานอันจะส่งผลให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ครอบคลุมในแผนกลยุทธ์พัฒนาสถาบันระยะยาว 15 ปี (กองแผนงาน : 2544) ด้านการพัฒนาบุคลากรและโครงสร้างองค์กรมีเป้าหมายให้พัฒนาโครงสร้างองค์กรเพื่อให้การบริหารงานของสถาบันมีความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับการเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาล รวมทั้งสนับสนุนให้บุคลากรทุกคนได้รับการอบรมและพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงานตามพันธกิจของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและบุคลากรมีความสุข

จากเป้าหมายของแผนกลยุทธ์พัฒนาสถาบันระยะยาว 15 ปี ของสถาบันที่มุ่งเน้นการพัฒนาบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานได้คล่องตัวและมีประสิทธิภาพจะสามารถบรรลุถึงเป้าหมายได้นั้น ขึ้นอยู่กับความร่วมมือร่วมใจของบุคลากรในสถาบันทุกฝ่ายที่จะเป็นแรงผลักดันให้สถาบันก้าวไปสู่สถาบันอุดมศึกษาชั้นนำของประเทศและนานาชาติต่อไป งานวิจัยสถาบัน กองแผนงาน จึงตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาเจตคติของบุคลากรที่มีต่อสถาบัน เพื่อจะนำผลจากการศึกษาครั้งนี้มาใช้ในการพัฒนาระบบการบริหารงานของสถาบันให้มีศักยภาพยิ่งขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาเจตคติของบุคลากรที่มีต่อสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
- 2) เพื่อเปรียบเทียบเจตคติของบุคลากรที่มีต่อสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ระหว่างข้าราชการและพนักงานมหาวิทยาลัย จำแนกตามสายงาน

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ได้ทราบเจตคติของบุคลากรที่มีต่อสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ และความแตกต่างของเจตคติของบุคลากรตามประเภทสายงาน
- 2) สามารถนำข้อมูลมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงระบบการบริหารงานของสถาบัน เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างบุคลากรกับสถาบัน

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเจตคติของบุคลากรที่มีต่อสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ กลุ่มประชากรที่ศึกษาเป็นข้าราชการและพนักงานมหาวิทยาลัย โดยกำหนดตัวแปรที่ศึกษา ดังนี้

1) ตัวแปรที่ศึกษา

1.1) ตัวแปรต้น ได้แก่ ข้าราชการและพนักงานมหาวิทยาลัย จำแนกตามสายงาน ดังนี้

ข้าราชการ

- สายวิชาการ (สาย ก)
- สายบริการวิชาการ (สาย ข)
- สายบริหารและธุรการ (สาย ค)

พนักงานมหาวิทยาลัย

- สายวิชาการ (สาย ก)
- สายสนับสนุนวิชาการ (สาย ข และ ค)

1.2) ตัวแปรตาม ได้แก่ เจตคติของบุคลากรที่มีต่อสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ทางด้าน

1. การบริหารบุคคล
2. การจัดสวัสดิการ
3. สภาพแวดล้อมของสถาบัน

2) ขอบเขตพื้นที่หรือสภาพทางภูมิศาสตร์

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาเจตคติของบุคลากรที่มีต่อสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือที่ทำงานทั้งในกรุงเทพมหานครและจังหวัดปทุมธานี

1.5 สมมติฐานในการวิจัย

- 1) เจตคติของบุคลากรที่มีต่อสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือระหว่างข้าราชการและพนักงานมหาวิทยาลัยมีเจตคติที่ไม่แตกต่างกัน
- 2) บุคลากรที่มีสายงานต่างกันมีเจตคติต่อสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือไม่แตกต่างกัน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **เจตคติ** หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ หลังจากที่บุคคลได้มีประสบการณ์ในสิ่งนั้นๆ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ ความรู้สึกทางบวก ความรู้สึกทางลบ และความรู้สึกที่เป็นกลาง อีกความหมายหนึ่งคือพฤติกรรมภายนอกของบุคคลซึ่งสังเกตได้ และพฤติกรรมภายในซึ่งสังเกตไม่ได้ ในวิจัยนี้ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อการบริหารงานบุคคล การจัดสวัสดิการ และสภาพแวดล้อมของสถาบัน เจตคตินี้สามารถวัดและประเมินโดยอาศัยแบบสอบถามและคำนวณหาค่าทางสถิติได้

2. **บุคลากร** หมายถึง ข้าราชการ และพนักงานมหาวิทยาลัย ซึ่งแบ่งแยกสายงานดังนี้

2.1 ข้าราชการ สาย ก หมายถึง ข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัยที่ดำรงตำแหน่งที่มีหน้าที่สอน วิจัย ให้บริการทางวิชาการ ตามกฎทบวงมหาวิทยาลัย ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2519) แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎทบวงมหาวิทยาลัย ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2522) ซึ่งปฏิบัติงานใน พ.ศ. 2546 ในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

2.2 ข้าราชการ สาย ข หมายถึง ข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัยที่ดำรงตำแหน่งที่มีหน้าที่ให้บริการทางวิชาการ ตามกฎทบวงมหาวิทยาลัย ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2519) แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎทบวงมหาวิทยาลัย ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2522) ซึ่งปฏิบัติงานใน พ.ศ. 2546 ในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

2.3 ข้าราชการ สาย ค หมายถึง ข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัยที่ดำรงตำแหน่งที่มีหน้าที่ทางการบริหารและธุรการ ตามกฎทบวงมหาวิทยาลัย ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2519) แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎทบวงมหาวิทยาลัย ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2522) ซึ่งปฏิบัติงานใน พ.ศ. 2546 ในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

2.4 พนักงานมหาวิทยาลัย สายวิชาการ หมายถึง พนักงานมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ซึ่งดำรงตำแหน่งที่มีหน้าที่สอน วิจัย และให้บริการทางวิชาการ ตามมติ อ.ก.ม. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ในคราวประชุมครั้งที่ 8/2543 เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2543 ซึ่งปฏิบัติงานใน พ.ศ. 2546 ในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

2.5 พนักงานมหาวิทยาลัย สายสนับสนุนวิชาการ หมายถึง พนักงานมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ซึ่งดำรงตำแหน่งที่มีหน้าที่ปฏิบัติการวิชาชีพ และธุรการ ตามมติ อ.ก.ม. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ในคราวประชุมครั้งที่ 8/2543 เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2543 ซึ่งปฏิบัติงานใน พ.ศ. 2546 ในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

3. **การบริหารงานบุคคล** คือ การดำเนินการเกี่ยวกับบุคคลในองค์กรหรือหน่วยงาน นับตั้งแต่การสรรหาบุคคลมาปฏิบัติงาน การบรรจุและแต่งตั้ง การพัฒนา การประเมินผลการปฏิบัติงาน ไปจนถึงการให้บุคคลพ้นจากงาน ในการวิจัยนี้หมายถึงการบริหารงานด้านบุคคลของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

4. **การจัดสวัสดิการ** คือ การดำเนินการด้านผลประโยชน์ และบริการต่างๆ เพื่อเป็นค่าตอบแทนที่หน่วยงานจัดให้แก่ผู้ปฏิบัติงานในองค์กร นอกเหนือจากเงินเดือนและค่าจ้างปกติ เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน เป็นการประกันความมั่นคงในการทำงานให้บุคลากรเกิดความผูกพันกับองค์กร ในการวิจัยนี้หมายถึงการจัดสวัสดิการให้แก่บุคลากรของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

5. **สภาพแวดล้อมของสถาบัน** คือ สภาวะแวดล้อมในการปฏิบัติงานโดยทั่ว ๆ ไป รวมถึงระบบสาธารณูปโภคที่ทางหน่วยงานจัดให้ บรรยากาศในการทำงาน ระบบการติดต่อสื่อสาร และสภาพแวดล้อมในพื้นที่ต่างๆ ของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือที่เอื้อให้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจ และพร้อมที่จะทำงานในตำแหน่งหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ เพื่อนำไปสู่ความก้าวหน้าในสายงาน